

Critic's Point

Κατερίνα Κωνσταντούρου, πιανίστα:
έρμηνεύτρια στὰ ἴχνη μιᾶς Μπερμπεριάν...

26/2016.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΝΩΡΙΣΑΜΕ 5.1.2016 στὸ θέατρο *Πόρτα* καὶ ἡ **Κατερίνα Κωνσταντούρου**, κάτοικος Ὀλλανδίας (βλ. καὶ κατωτέρω), ἐγκαινίασε τὴ φετινὴ μας κριτικογραφία μὲ τρόπο ἀπροσδόκητα εὐφρόσυνο (βλ. *Critic's Point*, ἀρ. **1/2016**, ἀνάρτηση 30.1.2016). Τὴ δεύτερη φορά, πιστοποιήσαμε ἀκόμη περισσότερο πόσο δεινὴ ἠχοπλάστρια εἶναι κυρίως μὲ τὸ *toucher* καὶ τὴν πάνσοφη οἰκονομία στὴ χρῆση τοῦ πεντάλ, πού μάλιστα χρησιμοποίησε καὶ ὡς...μέσον ἠχοπαραγωγό. Σὰ ραβδοσκόπος, ἐπισημαίνει σὲ κάθε μουσικὴ πλούσιες φλέβες μιᾶς *λίμπιντο* πού τὴν ὑπαρξή της μόλις θὰ ὑποψιαζόσουν ἀπὸ τὴν παρτιτούρα. Σὲ ὅλη μου τὴ ζωὴ, σὲ μία μόνον ἐρμηνεύτρια συνάντησα, τέτοιο χάρισμα στὴν τρισμέγιστη βοκαλίστα **Κάθυ Μπερμπεριάν** (1925-1983) πού ἄκουσα τέλη 1968, στὴν 3ῃ Ἑλληνικὴν Ἑβδομάδα Σύγχρονης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς. Ἄλλοι, μπορεῖ νὰ εἶναι μεγάλοι δεξιότητες (πιανιστικὸ ντοῦο ἀδελφῶν Κοντάρσκυ, ὁ βιολοντσλίστας Ζήγκφριντ Πάλμ, ὁ Ἑρμῆς Θεοδωράκης πού παίζει ἀπ' ἔξω τὴν τρομακτικὴ ξενάκειο χωματερὴ φθόγγων *Έρμα*. (καλλίτερα ὁ «ἀρχαιομαθῆς» αὐτουργός του νὰ τὸ τιτλοφοροῦσα *σάρμα*, μὲ τὴν ἠρα-κλείτεια ἔννοια, ἢ *ἀμάρευμα*, δηλ. σκουπίδι, κατακάθι.) Ὅμως αὐτὸ τὸ «ἀθάνατο νερό», πού πρωτοσυνάντησα στὴ Μπερμπεριάν, δὲν ὑπάρχει μέσα τους... Οὐδεὶς ψόγος: ἢ γεννιέσαι ἢ δὲ γεννιέσαι μ' αὐτὸ.

1. ΙΩΑΚΕΙΜ, ΝΙΚΟΣ (γ. 1978): *...of all instruments* [ἑλλ. «Ἀπὸ ὅλα τὰ ὄργανα»] (2016), διάρκεια: 8'. Μὲ ἀφετηρία ἓνα κατιόν τετράχορδο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐπιβάλλεται ἀκουστικὰ τὸ πλασιωμένο ἀπὸ ἡμιτόνια

«κεντρικό» διάστημα κατιούσης τρίτης, διαδοχικά μεγάλης και μικρής (λαb-σολ-ρε#-μι, λαb-σολ-μι-ρε#), τὸ θέμα ἀρχίζει θραυσματικά και κατὰ τὴν περίτεχνη ἀπογείωσή του, ἀποκτᾶ συνοχή, νόημα, μορφή καταλήγοντας σὲ ἓνα *spannungsvoll* (γερμ. γεμάτο ἔνταση) ἐσωτερικὸ τραγουδι—μεταξὺ τῶν γνωρισμάτων του χυμώδεις, διάφωνες συνηχήσεις. Μουσικὴ ὑπέροχα ἀπεφθῆ και εἰλικρινής Ὁ Ἰωακείμ, ἀνήκει ἐπίσης στὴν κοινότητα τῶν αὐτεξόριστων στὴν Ὁλλανδία Ἑλλήνων μουσικῶν.

2. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: (γ. 1930): *Τοκκάτα* (1990), διάρκεια: 5'. Ἡ ἐκ δευτέρου ἐπιλογή, μόνον ἀπὸ τὴν Κωνσταντούρου, αὐτοῦ τοῦ ἀγνωστου διαμαντιοῦ τῆς νεότερης ἑλληνικῆς πιανιστικῆς φιλολογίας και ἡ διείσδυσή της στὰ μυστικά μιᾶς δομῆς σύμφυτης μὲ τὸ ἐκφραστικὸ περιεχόμενο, προσεπικυρώνουν τὴν ἀποψή μας γιὰ τὴν ἐρμηνευτικὴ της δεινότητα. Τὸ ἔργο ἀρχίζει στὶς ψηλότερες περιοχὲς γιὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψει συνθετικὴ σκέψη ἀνυποψίαστης εὐστροφίας και ἤθους. Γιάννη, ἀγαπημένε αὐτεξόριστε τῆς μουσικῆς μας, δὲ φαντάζεσαι πόσο ἀνώτερος εἶσαι ἀπὸ πολλὰ ἑλληνικὰ συνθετικά κύμβαλα ἀλαλάζοντα (ἀκόμη και μεταθανατίως...)

3. ΑΠΕΡΓΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: (γ. 1945): *Printmusic* (2001), διάρκεια: 14'. Παραθέτουμε ὅλο τὸ ἐνυπόγραφο κείμενό του στὸ πρόγραμμα. Ἐν βγάλετε νόημα, ἔχοντας μάλιστα ἀκούσει τὸ ἔργο, μετὰ συγχωρήσεως, νὰ μᾶς χ...:

«Τὸ χαρτί προσφέρει τὴν εὐχέρεια τῆς ἐπανάληψης. Ἐνα μοτίβο διαδέχεται κάποιον ἄλλο, χωρὶς ὥστόσο νὰ τὸ ἀναπτύσσει: πάνω σ' αὐτὸ τὸ τίποτα γεννιέται ἓνας ρυθμὸς πὺ καταλήγει στὸ περίβλημά του. Τὶ ἀπομένει ἀπὸ μιὰ ἀρμονία πὺ ξεφεύγει ἀπὸ τὸ περιβάλλον της, ἀπὸ γνώριμους σκελετούς, ἀπὸ μιὰ συγχορδία, μιὰ πτώση, βγαλμένα ἀπὸ τὸν ἀρχέγονο χῶρο τους και ἀπαλλαγμένα ἀπὸ τὸ πρωταρχικὸ συναισθηματικὸ τους βάρος; Μιὰ νέα και παράδοξη ὁμορφιά παίζει μὲ τὴν παράδοση ὅπως και μὲ τὴ μνήμη. Καμμία κάθαρση (;;) μέσα σ' αὐτὴ τὴ διαδικασία, καμμία ἀπόλυτη κατάληξη, οὔτε γιὰ τὸν ἀκροατὴ, οὔτε γιὰ τὸν ἐρμηνευτὴ: εἶναι μᾶλλον ὁ Σοῦμπερτ παρά ὁ Μπετόβεν πὺ μποροῦσε τόσο καλά νὰ ξαναγυρνᾶ στὰ ἴδια και τὰ ἴδια (Σ.Σ. ἐκεῖ κατέληξε περί Σοῦμπερτ στὰ 70 του;) Ἐντὶ γιὰ τὴν τέχνη της ζωγραφικῆς και τοῦ βᾶθους, ἐδῶ πρόκειται γιὰ τὴν τέχνη τῆς διακόσμησης και τῆς εὐεργετικῆς της ἐπίδρασης.»

«Ἀντίκρουσμα» τῶν ὡς ἄνω ἓνας ἀτέρμων διάφωνος και ἐγκεφαλικότατος ψευδομινιμαλισμός, δίχως τὴν παραμικρὴν αἴσθηση συνθετικοῦ timing.

Σχοινοτενέστατη και ἀ-λιμπιντική, αὐτονόητα ἀνοργασμική μὴ-μουσική, κατάλληλη ὡς συνοδεία...βατραχομπαλλέτου, ἀπὸ καταναλωτὴ ἄγνωστο πόσων τόνων χαρτιοῦ μουσικῆς σὲ 70 χρόνια ζωῆς, πού κάθε φορὰ σφίγγεται γιὰ βγάλει κάτι «νέο» σὲ σχέση πιά μὲ τὰ ἀναρίθμητα προϊόντα του. Καὶ παίχθηκε ἀπὸ μιὰ Κωνσταντούρου...

4. ΦΕΛΝΤΜΑΝ, ΜΟΡΤΟΝ (Feldman, Morton, 1926-1987): *Intermission 6* [ἑλλ. Διάλειμμα 6] γιὰ ἓνα ἢ δύο πιάνο (1953), διάρκεια: 10'. Θὰ τὸ ἀποκαλούσαμε παραλλαγή πάνω στὴ περιβόητη σύνθεση «4'33''» (περ. 1947-48) τοῦ φίλου του Φέλντμαν Τζὼν Καϊήτζ [John Cage, 1912-1992], τοῦ κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν «ἴσως καὶ ἀταλάντου», ὅχι συνθέτου ἀλλὰ μᾶλλον κλόουν τῆς μουσικῆς. Στὴν «ἔξυπνάδα» τοῦ Καϊήτζ, ἓνας πιανίστας, κάθετα μπροστὰ στὸ πιάνο, βγάζει ἓνα χρονόμετρο, καὶ ἀκριβῶς στὰ 4'33'' σηκώνεται καὶ φεύγει. Δίχως νὰ παίζει νότα. Ἐδῶ, ὡς συνηθίζει ὁ Φέλντμαν, ἀκούγονται μεμονωμένοι ἦχοι ἢ συνηχήσεις πιανισίσσιμο ἀλλὰ κατὰ μέσον ὄρο ἓνας ἢ μία κάθε 17'' ἢ 19'', χρονομετρημένα. Λοιπόν: $10' \times 60'' = 600'' : 19'' = 31,5$ ἦχοι καὶ γιὰ στρογγυλέψουμε τὸν ἀριθμὸ $600 : 20 = 30$ ἦχοι μέσα σὲ ἓνα δεκάλεπτο. Ἐνα ὅπως ἀνώδυνο So what ?

5. VIVIER, CLAUDE (1948-1983): *Pianoforte* (1975), διάρκεια: 8'30''. Πρώτη φορὰ ἀκούγαμε μουσικὴ αὐτοῦ τοῦ προδῆλως προικισμένου Καναδοῦ, πού δὲν ἔκρυβε ὅτι ἦταν γκεϋ καὶ δολοφονήθηκε στὶς 7.3. 1983 στὸ Παρίσι, ἀπὸ ἓνα 19χρονο ἐκπορνεύμενο τραβαστί. Μιὰ ἀπεφθὴ μουσικὴ σκέψη, διακριτικότερη, πού ὅμως σὲ κρατοῦσε σὲ ἐγρήγορση, γύρω ἀπὸ δύο ἀνιόντα τρίτονα (ηῦξημένη 4η, ἐλαττωμένη 5η). Ἐδῶ ἀναδείχθηκε κατ' ἐξοχὴν ἡ δωρεὰ τῆς Κωνσταντούρου, ἀντίστοιχη μὲ τῆς Μπερμπεριάν, νὰ μεταμορφώνει μαγικά κάθε μουσικὴ πού ἐρμηνεύει.

6. ΠΑΡΑΣΚΑΚΗΣ, ΜΙΧΑΗΛΣ (γ. ;): *Φλοιός* (2015), διάρκεια: 7'. Τὸ ἔργο μὲ καθήλωσε τόσο ὥστε ἐλάχιστα πρόλαβα νὰ σημειώσω: «Ὁνειρο.. συμπαντικὴ μουσικὴ σκέψη... ἄλλος ἦχος πιάνου (ὑπογραμμισμένο).» Ὄντως ὁ ἦχος τοῦ πεντάλ, χρησιμοποιήθηκε ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πρωτογενῆ του λειτουργία. Ἀπὸ μνήμης: πολυφθογγες διάφωνες συνηχήσεις, ὀργανώνονταν σὲ ὑψιπετοῦς πρωτοτυπίας στοχασμό. Γνωστός ἐκτὸς Ἑλλάδος, ὁ Παρασκάκης, ἐπίσης μέτοικος ἐν Ὀλλανδία, αὐτοχα-

ρακτηρίζεται **composer-performer** (συνθέτης-έρμηνευτής): ως τραγουδιστής μετέχει σε συναυλίες ακόμῃκαὶ μουσικῆς μπαρόκ!

7. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: *Κέλαδος* (1986), διάρκεια: 8'. Όπως καὶ τὴν *Τοκκάτα*, τὸν *Κέλαδο* εἶχε ἐρμηνεύσει καὶ στὴν ἐμφάνισή της τῆς 5.1.2016, θέατρο *Πόρτα*. Ἡ ἐπανάληψη τῆς ἐρμηνείας της, ἀπογείωσε τὸ θαυμασμό μας γιὰ τὸ συνθέτη, πὺ γνωρίζουμε πολὺ καλὰ καὶ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν πανάξια ἐρμηνεύτριά του, ὡς πρόσφατα ἄγνωστή μας (Πάντειο Πανεπιστήμιο, 24.5.1960.)

Ἡ συναυλία τελευταία σειρᾶς 4 ἐκδηλώσεων, συνδιοργανώθηκε ἀπὸ τὴ ΣΓΤ *Ἰδρύματος Ὠνάση* καὶ τὸ Πάντειο Πανεπιστήμιο, μὲ συντονίστρια τὴ δημιουργικὰ πολυμήχανη πιανίστα Λορέντα Ράμου. Οἱ συναυλίες τιτλοφοροῦνταν *Μιὰ γέφυρα μουσικῆς πάνω ἀπὸ τὴ Συγγροῦ*, ἐπειδὴ τὰ κτίρια τῶν δύο θεσμῶν βρίσκονται ἀντικρυστὰ στὴ λεωφόρο.
